

វិទ្យាសាស្ត្របុរាណសាស្ត្រ ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី

3/206 95

B-10
N° 535/2

រដ្ឋធម្មនុញ្ញប្រទេសកម្ពុជា
Rathathornmanunk pratsi Kampuchea
(Constitution du Royaume du Cambodge)

ព្រះបាទសម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ វរ្ម័ន រាជហរិវង្ស
ឧភតោសធិត វិសុទ្ធិពង្ស អគ្គមហាបុរសរតន៍ និករោត្តម
ធម្មិកមហារាជាធិរាជ បរមនាថ បរមបតិទ្រ

ព្រះហេក្រុងកម្ពុជាធិបតី

រដ្ឋឯករាជ ជាតិធម្មយុត្តិសហភាពបូករាជកិច្ច ៖ ជាសមាគមរដ្ឋ
ទ្រង់ប្រោសព្រះរាជនាងសម្តេចជាក្រសួងសម្រាប់ព្រះអង្គ ក្នុងក្រប
ខណ្ឌសីមាខែសន្តិសញ្ញាទាំងឡាយ ដែលមានរាជប្រទេសខ្មែរនឹង
ប្រទេសបារាំង ទ្រង់ធម្មនុញ្ញរដ្ឋមានសេចក្តីក្តីនេះ ៖

បិទ្បក ១

ធម្មនុញ្ញជាតិ និង សណ្ឋានរបស់រដ្ឋ

មាត្រា ១- ប្រទេសកម្ពុជា ជាប្រជាជាតិមួយមានព្រះមហាក្សត្រិយ៍
សោយរាជ្យ ។

មាត្រា ២- ភាសាដែលប្រើជាផ្លូវការ គឺភាសាខ្មែរ ។

ភាសាបារាំង ជាភាសាផ្លូវការ បំពេញប្រើក្នុងការដែលទាក់ទងនឹង
សហភាពបារាំង ហើយនឹងយកមកប្រើក្នុងការក្រៅពីនោះផងក៏បានដែរ

ទំរំភាសាខ្មែរមានពាក្យបរិណាគ្រប់គ្រាន់នឹងប្រើការសំរាប់ប្រជាជន
សម័យថ្មី ។

បំព្រក ២

សេរីភាព - សិទ្ធិ និងការណាមួយក៏ចូរបស់ខេត្តផង

មាត្រា ៣ - សេរីភាពដំណើរការធ្វើអ្វីបានគ្រប់យ៉ាង កំរិតរឹតប៉ះ
ពាល់ឱ្យខូចសិទ្ធិអ្នកដទៃ ។ លក្ខខណ្ឌនៃការប្រើសេរីភាពមានគ្រាទុក
ក្នុងច្បាប់ ។

អ្វីដែលច្បាប់មិនបង្គាប់ឱ្យធ្វើទេ ជនណាក៏ដោយមិនអាចត្រូវគេ
បង្ខំឱ្យធ្វើបានឡើយ ។

មាត្រា ៤ - នឹងចោទចាប់ឬយុំយ៉ាងជនណាមួយបាន លុះតែដន្ទនោះ
ប្រព្រឹត្តបទដែលមានគ្រាទុកក្នុងច្បាប់ ឯអ្នកចោទ-អ្នកចាប់ឬអ្នកយុំយ៉ាង
ត្រូវប្រតិបត្តិតាមរបៀបដែលច្បាប់បានបញ្ញត្តិទុក ។

នឹងយុំយ៉ាងជនណាទុកបាន លុះតែមានចៅក្រមពិនិត្យការយុំយ៉ាង
នោះឃើញថាត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ហើយយល់ព្រមផង ដោយចង្អុល
ហត្ថលេខាក្នុងរយៈពេលដែលមានកំណត់ទុកក្នុងច្បាប់ ។

ទារុណកម្ម ឬការបង្ខំដែលឥតប្រយោជន៍ក្នុងខណៈចាប់ដន្ទណា
មួយ ការសង្កត់សង្កិនចិត្ត ឬការធ្វើបាបដល់រាងកាយចំពោះអ្នកជាប់

ឃុំណាមួយ ការប្រព្រឹត្តដែលបណ្តាលឲ្យធ្ងន់ថែមទៅលើទណ្ឌកម្មដែល
តុលាការបានតម្រូវតាមច្បាប់ទៅលើអ្នកមានទោសណាមួយស្រេចហើយ
នោះច្បាប់ហាមមិនឲ្យប្រព្រឹត្ត ហើយក្នុងចំណោមនេះអ្នកដែល អ្នកមេ
គំនិត ឬអ្នកសមគំនិតត្រូវទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់ខ្លួន ។

មាត្រា ៥ - ដរាបណាតុលាការមិនទាន់ប្រកាស ថាអ្នកត្រូវចោទមាន
ទោសទេ ដរាបនោះត្រូវទុកអ្នកត្រូវចោទជាមនុស្សឥតទោស ។

ទណ្ឌកម្មដែលចំបាត់ ឬបន្ថយសេរីភាពដល់អ្នកប្រព្រឹត្តខុស
ត្រូវដាក់ដោយពាក់ព័ន្ធនៃខ្លួនបានល្អឡើងវិញ ។

មាត្រា ៦ - ខេមរជនមិនអាចត្រូវនាំទោសពីដែនខ្មែរបានឡើយ ។
ការហាមខេមរជនមិនឲ្យនៅក្នុងកំន្លងណាមួយ ឬការបង្ខំឲ្យនៅក្នុង
កំន្លងណាមួយ ត្រូវធ្វើតែក្នុងករណីដែលមានបញ្ញត្តិទុកក្នុងច្បាប់ ។

មាត្រា ៧ - កម្មសិទ្ធិបិតនៅក្នុងការឃុំគ្រឿងនៃច្បាប់ ។ ដែលនឹង
ដកហូតកម្មសិទ្ធិអំពីជនណាមួយបាននោះ ក៏ដោយហេតុជាសាធារណ-
ប្រយោជន៍ក្នុងករណីដែលច្បាប់បានបញ្ញត្តិទុក ហើយត្រូវឲ្យសាហ៊ុយ
ជួសជុលជាមុនដោយយុត្តិធម៌ ។

មាត្រា ៨ - សេរីភាពខាងដំឡើងត្រូវបើកឲ្យមានដោយចរិច្ចណិ ។
សេរីភាពក្នុងការប្រតិបត្តិខាងផ្លូវសាសនា ក៏ត្រូវបើកឲ្យមានដូច្នោះដែរ

បើនឹងបន្ថយទូរបាន តែគ្រង់ណាដែលរៀនរុំបាន ដើម្បីកុំឲ្យខូចសេចក្តី
ស្ងប់រៀបរយដល់មហាជន ។

ព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនារបស់រដ្ឋ ។

មាត្រា ៩ - ខេមរជនមានសេរីភាពក្នុងការនិយាយ - សរសេរ
ចោទក្តី និងការផ្សាយដល់មហាជន ។ ខេមរជនអាចសរសេរ ផ្សាយ
ឬការពារមតិគ្រប់យ៉ាង តាមផ្លូវការសេចក្តី តាមវិធីណាឯទៀតក្តី កុំឲ្យ
តែប្រើសិទ្ធិនេះដោយពុលពាត ហើយកុំឲ្យតែភ្នាក់ងារខូចសេចក្តីស្ងប់
រៀបរយដល់មហាជន ។

មិនត្រូវបង្ខំ ឬបង្ខំបំណងឲ្យសរសេរ មតិជាដួង ឬដួងចោទបាន
ឡើយ ។

មាត្រា ១០ - ខេមរជនទាំងស្រុង មានសិទ្ធិប្តូរមតិជាសមាគមដោយ
សេរី, កុំឲ្យតែសមាគមនោះធ្វើឲ្យខូចឬបង្ខំឲ្យខូចសេរីភាពទាំងឡាយ
ដែលរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះធានាអោយមាន ។

ត្រូវបើកឲ្យមានសេរីភាពក្នុងការប្រជុំជនដែរ ។

មាត្រា ១១ - ទីលំនៅមិនត្រូវនរណា ឬបទៅរុករានបានឡើយ ។
នឹងចូលទៅក្នុងទីលំនៅគេបាន តែក្នុងករណីដែលច្បាប់មានបញ្ជាទុក
ហើយឲ្យត្រូវតាមរបៀបច្បាប់នឹង ។

មាត្រា ១២- សំបុត្រដែលផ្ញើទៅមករកគ្នា មិនត្រូវនរណា បើក
មើលបានឡើយ រឿរលែងតែមានច្បាប់អនុញ្ញាតដោយជាក់ស្តែងជា
បណ្តោះអាសន្នឲ្យបើក ក្នុងវេលាដែលប្រយោជន៍យ៉ាងធំរបស់ប្រជាជាតិ
បង្កប់ឲ្យធ្វើដោយខានពុំបាន ។

មាត្រា ១៣- ខេមរជនជាតិភ្នំត្រូវទទួលតំណែងរាជការបានដូចគ្នា ។
ក្រៅអំពីគុណសម្បត្តិ និងសមត្ថភាពរបស់សាមីខ្លួន គ្មានអ្វីជាហេតុ
បណ្តាលឲ្យជននេះទទួលបាន ឲ្យជននោះទទួលពុំបានទេ ។

មាត្រា ១៤- ខេមរជននិមួយៗ មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងសុំចាំអ្នក
កាន់អំណាចសាធារណៈបាន ដើម្បីនាំឲ្យមានការពិចារណាវេញទាំង
ឡាយ ដែលមានផលប្រយោជន៍ចំពោះបុគ្គលឬផលមហាជន ។

មាត្រា ១៥- ការប្រើសិទ្ធិទាំងឡាយ ដែលផ្ទុកមន្ត្រីនោះអាណា
គរគាត់ មិនត្រូវបង្កាក់បង្ខំបានឡើយ ។ ប៉ុន្តែប្រជាជាតិត្រូវប្រកាស
ថានៅក្នុងករណីនៃ ខេមរជនដែលមានពណ៌ស្កក្នុងមាត្រា ៤៧ (វគ្គ
ទី ១) . ១០ (វគ្គទី ២) និង ១២ អាចត្រូវបង្កាក់ឲ្យឈប់ប្រើសិទ្ធិបាន
តាមកំរិតនិងរបៀបដែលមានបញ្ញត្តិក្នុងច្បាប់ ។

ការបង្កាក់បង្ខំនេះ មិនត្រូវឲ្យយូររលឹសពីច្រើនមួយខែ ប៉ុន្តែនឹង
បន្តជាច្រើនខែ តាមរបៀបដែលកំណត់បាន ។

ជនណា រំលោភប្រើការបង្កាក់បង្ខំនេះ ដើម្បីធ្វើតាមទំនើងចិត្ត
ឲ្យខូចសិទ្ធិអ្នកដទៃខាងកោតទ្រព្យក្តី ខាងផ្លូវចិត្តក្តី ជននោះត្រូវទទួល
ខុសត្រូវក្នុងចន្លោះ ដោយផ្ទាល់ខ្លួន ។

ដល់ផុតពេលបង្កាក់បង្ខំនេះហើយ ជនណា យល់ថាខ្លួនត្រូវតែ
ធ្វើតាមទំនើងចិត្តឲ្យឈឺចាប់ដល់រាងកាយក្តី ឲ្យខូចខាតដល់កោត
ទ្រព្យក្តីជននោះអាចប្តឹងសាលាដំរើក្តី សុំឲ្យជួសជុលខាងផ្លូវចិត្តឬ
ខាងធនធានបាន ។

មាត្រា ១៦-- ខេមរជននីមួយៗ ត្រូវមានចិត្តស្មោះត្រង់ចំពោះព្រះ
មហាក្សត្រិយ៍ ។ ត្រូវមានករណីយកិច្ចគោរពប្រតិបត្តិច្បាប់ ការពារ
ប្រទេស ហើយជួយរដ្ឋាភិបាលដោយបង្កំខ្លួនទាំងអស់ដោយវិធីគ្រប់យ៉ាង
ដែលមានបញ្ញត្តិក្នុងច្បាប់ ។

បំព្រក ៣

អំពីច្បាប់ដីធ្លីអំណាច

មាត្រា ១៧-- ច្បាប់ជាសេចក្តីសំដែងនូវរបស់ប្រជាជាតិ ។ ច្បាប់
ត្រូវប្រើទៅលើជនទាំងអស់ បើទោះជាច្បាប់នោះរក្សាការពារក្តី ផ្តន្ទា
ទោសក្តី បង្ខំបង្ខំក្តី ។

ច្បាប់ធានាអះអាងឲ្យខេមរជន ចំណែកប្រើសេរីភាពនឹងសិទ្ធិចាំបាច់-
ឡាយ ដូចមានរៀបរាប់នៅក្នុងចំណុចមុននេះ បើពោះជាដូចម្តេចក៏ដោយ
ច្បាប់មិនអាចធ្វើឲ្យខូចសេរីភាពនឹងសិទ្ធិចាំបាច់នោះបានឡើយ ។

មាត្រា ១៨ - ច្បាប់ធានាអះអាងឲ្យមនុស្សចាំបាច់មានសិទ្ធិឲ្យ
គុណការទទួលជំនុំជំរះ ។ សេចក្តីខ្វះខាតធនធានមិនគ្រប់គ្រាន់ មិនអាច
ជាឧបសគ្គក្នុងការឲ្យគុណការទទួលជំនុំជំរះបានឡើយ ។

មាត្រា ១៩ - រឿងរ៉ាវនៃតុលាការបញ្ញត្តិពិសេសដោយជាក់ច្បាស់ក្នុង
ច្បាប់ ច្បាប់មិនត្រូវយកទៅប្រើលើអំពើដែលកន្លងទៅហើយមុនពេល
ឲ្យប្រតិបត្តិតាមនោះទេ ។

ថ្មីនៃជនណាក៏ដោយ នឹង អាចត្រូវគុណការជំនុំជំរះនឹងជាក់
ទណ្ឌកម្មបាន លុះតែជននោះបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសមានក្នុងច្បាប់ណា
មួយដែលបានប្រកាសឲ្យប្រើហើយ ហើយដែលត្រូវប្រើមុនមានបទ
ល្មើសនោះ ។

មាត្រា ២០ - ច្បាប់ត្រូវប្រតិបត្តិតាម ៖

- នៅភ្នំពេញ កំណត់មួយថ្ងៃគត់ ក្រោយដែលបានចុះច្បាប់
នោះក្នុងរាជកិច្ច ។

- នៅទីឯទៀតក្នុងដែនស្រុកនីមួយៗ កំណត់ប្រាំថ្ងៃគត់ ក្រោយ
រាជកិច្ចដែលបានចុះច្បាប់នោះ ទៅដល់សាលាស្រុក ។

ប៉ុន្តែ បើច្បាប់បានសំដែងថាជាភារប្រញាប់ ច្បាប់នោះត្រូវប្រើភ្លាម ។
នៅក្នុងភ្នំពេញ ក្រោយដែលបានយកទៅបិទនៅសាលាក្រុង ហើយ
នៅក្នុងស្រុកនីមួយៗ ក្រោយដែលបានយកទៅបិទនៅសាលាស្រុក ។

មាត្រា ២១- អំណាចគ្រប់យ៉ាងមកពីព្រះមហាក្សត្រីយ័ ។

អំណាចទាំងនោះត្រូវប្រើទៅតាមបទបញ្ញត្តិ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ ។

មាត្រា ២២- រដ្ឋសភាជាអ្នកប្រើអំណាចនីតិបញ្ញត្តិក្នុងព្រះបរមនាម
នៃព្រះមហាក្សត្រីយ័ ។

អ្នកដែលមានសិទ្ធិផ្តើមនីតិវិធីច្បាប់នោះ គឺព្រះមហាក្សត្រីយ័
គណៈរដ្ឋមន្ត្រី សមាជិកនៃរដ្ឋសភា និងសមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សាព្រះ
រាជអាណាចក្រ ។

មាត្រា ២៣- គណៈរដ្ឋមន្ត្រីជាអ្នកប្រើអំណាចនីតិប្រតិបត្តិក្នុងព្រះ
បរមនាមនៃព្រះមហាក្សត្រីយ័ ។

មាត្រា ២៤- សាលាជំនុំជម្រះគ្រប់ជាន់ - គ្រប់ថ្នាក់ ជាអ្នកប្រើ
អំណាចតុលាការ ក្នុងព្រះបរមនាមនៃព្រះមហាក្សត្រីយ័ ។

បំព្រក ៤

អំពីព្រះមហាក្សត្រីយ័

មាត្រា ២៥- រាជសម្បត្តិប្រទេសកម្ពុជា ជាមរិកៈចល័តត្រូវគ្រាន់ទាំងឡាយ
ដែលជាតំណាងព្រះពុទ្ធសម្មាសម្ពុច្ឆរិយ៍ព្រះហឫទ័យព្រះអង្គដ្ឋង ។

មាត្រា ២៦ - ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់នូវព្រះរាជអំណាចចាត់តាំង
ព្រះរដ្ឋទាយាទ និងព្រះរាជអំណាចដកព្រះរដ្ឋទាយាទពីតំណែងបាន
ដោយបានទ្រង់ប្រជុំក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិពីគ្រោះជាមុនហើយ ។

មាត្រា ២៧ - កាលបើរាជសម្បត្តិទំនេរ ប្រសិនបើព្រះមហាក្សត្រិយ៍
ពុំបានចាត់តាំងព្រះរដ្ឋទាយាទដូចខាងលើនេះទេ នោះក្រុមប្រឹក្សារាជ-
សម្បត្តិចាត់តាំងព្រះមហាក្សត្រិយ៍អង្គថ្មី ដោយយកតាមមតិវិនិច្ឆ័យនៃគ្រឹះ
ក្នុងទីប្រជុំ បើមតិវិនិច្ឆ័យពុំចែកជាពីរភាគស្មើគ្នា នោះត្រូវយកតាម
មតិវិនិច្ឆ័យបាន ។

មាត្រា ២៨ - ក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិមានសមាជិកដូចតទៅនេះ :

- អធិបតីនៃក្រុមសន្តិហាព្រះរាជវង្សានុវង្ស
- នាយករដ្ឋមន្ត្រី
- ប្រធានរដ្ឋសភា
- ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ
- ព្រះសង្ឃនាយកទាំងពីរគណៈ
- ចាងហ្វានីសាលាគុណការជាប់ទូស

អធិបតីក្រុមសន្តិហាព្រះរាជវង្សានុវង្ស ជាប្រធាននៃក្រុមប្រឹក្សា
រាជសម្បត្តិ ។

មាត្រា ២៩ - ឧត្តិភាពនៃព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ត្រូវកំណត់តាំងពី
ព្រះជន្មយុវជនប្រាំបីព្រះវស្សា ។ បើប្រសិនបើព្រះមហាក្សត្រិយ៍
បិតនៅក្នុងឧត្តិភាព ឬគ្មានសមត្ថភាពនឹងប្រើព្រះរាជសិទ្ធិខ្លះៗ នោះ
ព្រះរាជសិទ្ធិនោះត្រូវដាក់ការរេបស់ព្រះរាជានុសិទ្ធិមួយព្រះអង្គ ។

ក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិជាអ្នកវិនិច្ឆ័យថា ព្រះមហាក្សត្រិយ៍គ្មាន
សមត្ថភាព ហើយបើមានករណីដូច្នោះ ក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិត្រូវ
ចាត់តាំងក្រុមមួយព្រះអង្គក្នុងព្រះរាជវង្សានុវង្ស ១ព្រះរាជានុសិទ្ធិ ។

មាត្រា ៣០ - កាលបើរាជសម្បត្តិទំនេរ ហើយប្រសិនបើព្រះ
មហាក្សត្រិយ៍ពិបាកចាត់តាំងព្រះរាជវង្សានុវង្ស ក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិ
ត្រូវតែប្រជុំក្នុងរោងប៉ៅថ្ងៃក្រោយត្រឹមត្រូវការណ៍ ដែលធ្វើឲ្យរាជសម្បត្តិទំនេរ
ដើម្បីចាត់តាំងព្រះមហាក្សត្រិយ៍អង្គថ្មីព្រះ វាំងរាជានុសិទ្ធិ បើព្រះ
មហាក្សត្រិយ៍អង្គថ្មីបិតខេត្តឧត្តិភាព ។

ការប្រជុំក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិត្រូវធ្វើដោយប្រកាសអញ្ជើញ ឬបើ
ប្រធានមិនទាន់អញ្ជើញទេ ត្រូវប្រជុំនៅថ្ងៃទីបីនៃរយៈពេលដែលមាន
កំណត់ក្នុងវិធានខ្លះៗ ។

បើត្រូវវិនិច្ឆ័យថាព្រះមហាក្សត្រិយ៍ក្នុងរាជសម្បត្តិគ្មានសមត្ថភាព
នោះត្រូវប្រធានក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិ អញ្ជើញសមាជិកមកប្រជុំដោយ
ភារៈព្រះអង្គឯងក៏បាន ដោយលេចក្តីសុំខ្លះសមាជិកយំពិតច្រើមពីខេត្ត

ក៏បាន ដើម្បីនឹងវិនិច្ឆ័យថាព្រះមហាក្សត្រិយ៍ មានសមត្ថភាពបូរេ ហើយ
បើព្រះមហាក្សត្រិយ៍គ្មានសមត្ថភាពទេ ក្រុមប្រឹក្សាព្រះសម្បត្តិគ្រូចាត់
តាំងព្រះរាជានុសិទ្ធិមួយអង្គទៀត ។

មាត្រា ៣០ - ក្នុងរវាង ៨ ថ្ងៃក្រោយវេលាផ្លូវសំបូររដ្ឋកាល រដ្ឋសភា
ត្រូវប្រជុំដោយខានពុំបាន ដើម្បីទទួលសច្ចាប្រណិធានអំពីព្រះមហា-
ក្សត្រិយ៍ ឬ អំពីព្រះរាជានុសិទ្ធ ។

មាត្រា ៣១ - មុននឹងទទួលព្រះរាជអំណាច ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ត្រូវ
ថ្ងែសច្ចាប្រណិធានក្នុងទីប្រជុំរដ្ឋសភា មានជាសេចក្តីដូចតទៅនេះ៖

“ខ្ញុំតាំងសច្ចាថា នឹងប្រព្រឹត្តតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នឹងច្បាប់ទាំងឡាយ
នៃព្រះរាជកាលាចក្រ ហើយនឹងតាំងចិត្តធ្វើផលប្រយោជន៍ដល់រដ្ឋនឹង
ប្រជារាស្ត្រ” ។

មាត្រា ៣២ - មុននឹងទទួលតំណែង ព្រះរាជានុសិទ្ធ ត្រូវថ្ងែសច្ចា
ប្រណិធានក្នុងទីប្រជុំរដ្ឋសភា មានជាសេចក្តីដូចក្នុងមាត្រាខាងលើនេះ

ហើយបន្ថែមពាក្យថា “ខ្ញុំតាំងសច្ចាថាខ្ញុំមានចិត្តស្មោះត្រង់ចំពោះ
ព្រះមហាក្សត្រិយ៍” ។

មាត្រា ៣៣ - ចាប់ផ្តើមតាំងពីវេលាដែលរាជសម្បត្តិទំនេរ រហូត
ដល់វេលាដែលព្រះមហាក្សត្រិយ៍អង្គុំ ឬព្រះរាជានុសិទ្ធិថ្ងែសច្ចា.

ប្រណិទាន ក្នុងរវាងវេលានោះ ប្រធានរដ្ឋសភាប្រើអំណាចជាប្រមុខ
របស់រដ្ឋស្នងត្រូវអង្គរោយខ្លួនសេចក្តីខុសត្រូវលើខ្លួន ។

ក្នុងពេលដែលព្រះមហាក្សត្រិយ៍មិនបានគង់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា
ទុក្ខភាពទ្រង់ខ្លួនព្រះរាជការៈបាន ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ប្រគល់
ព្រះរាជការៈនោះ ទៅក្រុមប្រឹក្សាមួយក្រុមជាបណ្តោះអាសន្ន ព្រះមហា-
ក្សត្រិយ៍ទ្រង់តាំងអធិបតី និងសមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សានោះ ដោយចាត់
តាំងយកក្រៅពីសមាជិកនៃរដ្ឋាភិបាល ។

មាត្រា ៣៥ - ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ជាអគ្គប្រមុខនៃរដ្ឋ ។ អង្គ
ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ជាទីតែរពសក្តារៈ នរណានឹងលើសតុំបាន ។

មាត្រា ៣៦ - ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ទាំងឡាយ
តាមមាត្រា ៧៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ ។

ក្នុងរយៈពេលដែលមានកំណត់សំរាប់ការប្រកាសឱ្យប្រើនេះ ព្រះ
មហាក្សត្រិយ៍អាចផ្ញើព្រះរាជសារទៅឱ្យរដ្ឋសភានិងក្រុមប្រឹក្សា ព្រះ
រាជអាណាចក្រពិចារណាច្បាប់នោះជាថ្មីទៀត ឯរដ្ឋសភានិងក្រុម
ប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ ត្រូវតែច្រមុយព្រះរាជន័យ ។

មាត្រា ៣៧ - ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ប្រស្រ័យនឹងរដ្ឋសភា ហើយ
នឹងក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ ដោយព្រះរាជសារ ។

មាត្រា ៣៧ - ព្រះមហាក្សត្រ័យ័ទ្រង់ហៅប្រជុំរដ្ឋសភា តាមបទ
បញ្ញត្តិនៃមាត្រា ២៨ និង ៥៩ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ ។ ព្រះអង្គទ្រង់នូវ
ព្រះរាជសិទ្ធិរំលាយរដ្ឋសភានោះ តាមសេចក្តីណែនាំគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ។
ព្រះមហាក្សត្រ័យ័ទ្រង់រំលាយរដ្ឋសភានោះ តែមួយដង ដោយហេតុ
ផល ។ បើមានការរំលាយរដ្ឋសភាដូចខាងលើនេះ ការជ្រើស
តាំងជាថ្មីត្រូវឱ្យមានក្នុងរយៈពេលពីរខែយ៉ាងយូរ ។

មាត្រា ៣៨ - ព្រះមហាក្សត្រ័យ័ទ្រង់ ជ្រើសយកនាយករដ្ឋមន្ត្រី
ហើយទ្រង់តែងតាំងនាយករដ្ឋមន្ត្រី ព្រមទាំងរដ្ឋមន្ត្រី ដែលនាយកនោះ
ក្រាបបង្គំទូលសុំឱ្យតាំង ។

មាត្រា ៤០ - ព្រះមហាក្សត្រ័យ័ទ្រង់នូវព្រះរាជសិទ្ធិជាអធិបតីប្រជុំ
គណៈរដ្ឋមន្ត្រី ។ សេចក្តីកត់ហេតុទាំងឡាយនៃពេលប្រជុំគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
ត្រូវនាំយកទៅក្រាបបង្គំថ្វាយព្រះមហាក្សត្រ័យ័ ។

មាត្រា ៤១ - ព្រះរាជលិខិតទាំងឡាយ រៀបរយនៃព្រះរាជលិខិត
ណាដែលទាក់ទងនឹងការងារក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ត្រូវឱ្យមាននាយក-
រដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីមួយនាក់ ឬច្រើននាក់ ចុះហត្ថលេខាទទួលព្រះបរម
រាជត្រា ។

មាត្រា ៤២ - ព្រះមហាក្សត្រ័យ័ទ្រង់ចង្អុល ព្រមទាំងទ្រង់ព្រះ
រាជបាទឋាននូវស័ក្តិទានសិរីស ទ័ពិទានបារាណ ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ជាអធិបតីធំបំផុតនៃក្រុមឥស្សរិយយសហើយ
ទ្រង់ព្រះរាជទាន គ្រឿងឥស្សរិយាករណ៍ ។

មាត្រា ៤៣- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់តែងតាំងចៅក្រមទាំងឡាយ
តាមសេចក្តីសុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សាដាន់ខ្ពស់នៃគុណការ ។

មាត្រា ៤៤- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់នូវព្រះរាជសិទ្ធិលើករណី
រទាសនឹងបន្ថយរទាស ។

មាត្រា ៤៥- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ជាអគ្គសេនាប្រមុខលើកំឡាំង
ទាហានទាំងឡាយនៃព្រះរាជអាណាចក្រ ។

មាត្រា ៤៦- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ចុះព្រះរាជហត្ថលេខាក្នុងសន្ធិ-
សញ្ញាទាំងឡាយដែលធ្វើនឹងប្រទេសបារាំងហើយនឹងសមាគមរដ្ឋឯទៀត
ក្នុងសហភាពបារាំង ហើយទ្រង់ព្រះរាជទានសច្ចុប័នដល់សន្ធិសញ្ញា
ទាំងនោះ ដោយគាស្រ័យអនុម័តិនៃរដ្ឋសភា ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ចាត់តាំងឥស្សរជនឲ្យកាន់តំណែងឬទទួល
បម្រើខាងផ្លូវទូតទៅប្រទេសក្រៅ ។

មាត្រា ៤៧- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់នូវព្រះរាជសិទ្ធិលើកព្រះរាជ-
អំណាចក្នុងការព្រះរាជទានហានុស្តីខាងសុរិលនឹងទាហាន ហើយក្នុង
ការចុះព្រះរាជហត្ថលេខាក្នុងលិខិតទាំងឡាយ ។

បំព្រក ៥

អំពីរដ្ឋសភា

មាត្រា ៤៨- អ្នកដែលមានសិទ្ធិជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ គឺ ពលរដ្ឋខ្មែរ គេបុរសអាយុ ២០ ឆ្នាំរឹមូណិទៀងទៅ រៀនលេងតែ បុរសនោះប្រា បចាកសិទ្ធិរបស់ពលរដ្ឋ ហើយបុរសនោះត្រូវប្រកប ដោយលក្ខណៈ បម្បត្តិតាមច្បាប់ស្តីអំពីការជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ។

ទាហានក្នុងតំណែងគ្នា សិទ្ធិជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ហើយ គ្មានទាំងសិទ្ធិឈរឈ្មោះ ឲ្យគេជ្រើសតាំងខ្លួនជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រទៀត ផង ។ បញ្ចេញកិច្ចសិទ្ធិដូចខាងលើនេះដែរ ព្រោះទើបទាល់ ទឹងធម៌វិន័យព្រះពុទ្ធ ហសនា ។

មាត្រា ៤៩ - អ្នកដែលមានសិទ្ធិឈរឈ្មោះឲ្យគេជ្រើសតាំងជាអ្នក តំណាងរាស្ត្របាននោះ គឺបុរសដែលមានសិទ្ធិជ្រើសតាំងអ្នកតំណាង រាស្ត្រទាំងឡាយ មានអាយុយ៉ាងតិចប្រាំឆ្នាំ ។ ច្បាប់ស្តីអំពីការជ្រើស តាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្រមានកំណត់អំពីបុរស ដែលគ្មានសិទ្ធិឈរឈ្មោះឲ្យ គេជ្រើសតាំងខ្លួនជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រ

ធនមួយនាក់ទៀតធ្វើជាអ្នករដ្ឋការ កាន់លេខតំណែងផង ហើយធ្វើជា អ្នកតំណាងរាស្ត្រផងពុំបាន ។

មាត្រា ៥០ - អ្នកតំណាងរាស្ត្រនៅក្នុងតំណែងត្រឹមបួនឆ្នាំ ដោយ
បានទទួលជ្រើសតាមវិធីបោះឆ្នោតសាធារណៈដោយចំពោះ ។

រដ្ឋសភាក្នុងមួយលើកៗ អស់អំណាចនៅវេលាដែលរដ្ឋសភាលើក
ថ្មីចូលទទួលការ ។ ក្នុងវេលាដែលផុតនីតិកាលនីមួយៗ បើមានហេតុ
បណ្តាលមិនឲ្យមានការជ្រើសតាំងជាថ្មីទៀតបានទេ ព្រោះមហាក្សត្រិយ៍
អាចបន្តនីតិកាលឲ្យវែងទៅបានម្តងមួយឆ្នាំ ។

បើកាលណាមានអ្នកតំណាងរាស្ត្រទទួលអនិច្ចកម្ម លាលែងឬត្រូវ
បណ្តេញ ខោះត្រូវជ្រើសតាំងជំនួសឡើង តាមបញ្ញត្តិច្បាប់ស្តីអំពីការ
ជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ។

មាត្រា ៥១ - មុននឹងចាប់ផ្តើមធ្វើការ រដ្ឋសភាត្រូវពិនិត្យដោយ
រាងកុំបាននូវការតាំងសមាជិកដែលគួរតាំង ឲ្យបានជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រ
ពេញទី ។

មាត្រា ៥២ - នៅពេលដំបូងនៃនីតិកាលនីមួយៗ ហើយមុននឹងចូល
កាន់តំណែង សមាជិកនៃរដ្ឋសភា ដែលបានទទួលតាំងជាអ្នកតំណាង
រាស្ត្រពេញទីហើយ តាំងសព្វប្រណិធានក្នុងច្បាប់ចំពោះព្រះក្រុង
ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ជាសេចក្តីដូចតទៅនេះ៖

“ ខ្ញុំសូម តាំងសព្វថាមានចិត្តស្មោះត្រង់ចំពោះព្រះមហាក្សត្រិយ៍
ហើយនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ហើយថាខ្ញុំប្រឹងធ្វើការដោយពេញកំឡុង
ដើម្បីជាដល់ប្រយោជន៍ដល់ប្រទេសជាតិ ។

អ្នកតំណាងរាស្ត្រណាដែលគេជ្រើសតាំងក្នុងរយៈពេលនីតិកាល
ហើយដែលរដ្ឋសភាបានតាំងជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រពេញទីហើយ ត្រូវតាំង
សព្វប្រណិធានចំពោះព្រះក្រុងព្រះមហាក្សត្រីយ័ក្នុងរាជ កាសព្រះរាជ ពិធី
ចំរើនព្រះជន្មវស្សា (តាំងតុ) ដែលគប្បន្ទប់ពីពេលនោះ មួយអន្លើនឹង
អ្នករាជការទាំងឡាយ ។

មាត្រា ៥៣- សមាជិកទាំងឡាយនៃរដ្ឋសភា ជាអ្នកតំណាងរបស់
ប្រជាជនខ្មែរទាំងមូល ត្រូវមិនត្រឹមតែជាអ្នកតំណាងរបស់ជនដែលជ្រើស
តាំងខ្លួនប៉ុណ្ណោះទេ ។ អ្នកតំណាងរាស្ត្រមិនត្រូវដកពាក់ទាក់ខ្លួន ដោយ
សាលាក្តីដាច់ខាតណាមួយឡើយ ។

មាត្រា ៥៤ - អ្នកតំណាងរាស្ត្រមិនអាចត្រូវគេចោទប្រកាន់កងខ្លួន
ចាប់ខ្លួនឃុំឃាំងឬដំនុំជំរះដោយហេតុថាអ្នកតំណាងរាស្ត្រនោះបាន សំដែង
យោបល់ឬបញ្ចេញមតិជាដូច្នោះដូច្នោះក្នុងមុខក្រសួងរបស់ខ្លួនឡើយ ។

សេចក្តីខាងលើនេះ ជាអត្ថបទឯកសិទ្ធិរបស់សមាជិករដ្ឋសភា ។

មាត្រា ៥៥ នៅពេលដែលបិតក្នុងសមាជិកភាព ហើយរៀន
លែងតែបានប្រព្រឹត្តិការណ៍ស្មើស ដែលគេបានទាន់ឃើញជាក់ស្តែង អ្នក
តំណាងរាស្ត្របើនឹងត្រូវគេចោទប្រកាន់ឬចាប់ខ្លួនបាន ដោយបទក្រិដ្ឋ
ឬមជ្ឈិម នោះលុះត្រាតែមានអនុញ្ញាតពីរដ្ឋសភាជាមុនសិន ។ ការឃុំឃាំង
ឬការចោទប្រកាន់អ្នកតំណាងរាស្ត្រណាមួយត្រូវបង្កើតសិន ចើងរដ្ឋសភា

បញ្ចេញមតិសុំដោយមានភាគច្រើនដល់ប្អូនក្នុងប្រាំ (២១៥) នៃចំនួនសមាជិក ។

មាត្រា ៥៦ - នៅវិសាលដ៏លម្អិតក្នុងតំណែង បើអ្នកតំណាងរាស្ត្រណាមួយត្រូវទណ្ឌកម្ម ដែលនាំឲ្យបុគ្គលឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនត្រូវបានអ្នកតំណាងរាស្ត្រនោះធ្លាក់ចាកសមាជិកភាពរដ្ឋសភា ។

ការទំលាក់ចាកសមាជិកភាពនេះ គឺរដ្ឋសភាជាអ្នកវិនិច្ឆ័យ ។

មាត្រា ៥៧ - អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ត្រូវទទួលប្រាក់បំណាច់មានកំណត់ដោយប្រៀបធៀបទៅនឹងប្រាក់បៀវត្សនៃអ្នករាជការ ថ្នាក់ណាមួយ ។

មាត្រា ៥៨ - រដ្ឋសភាមានសម័យប្រជុំសាមញ្ញ យ៉ាងតិចពីរក្នុងមួយឆ្នាំ ។ សម័យប្រជុំនីមួយៗ មានកំណត់យ៉ាងតិចបីខែ ។ ក្នុងសម័យប្រជុំសាមញ្ញពីរនេះ សម័យប្រជុំមួយត្រូវចាប់ផ្តើមក្នុងខែកញ្ញា (សេចក្តី) ។ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ត្រាស់ហៅរដ្ឋសភាប្រជុំជាសម័យប្រជុំសាមញ្ញ ។

មាត្រា ៥៩ - ក្រុមអភិបាលរដ្ឋសភា ជាអ្នកហៅសមាជិកប្រជុំជាសម័យប្រជុំវិសាមញ្ញ ដោយបានទទួលព្រះរាជបញ្ជាក់ ដោយសេចក្តីណែនាំនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ឬដោយសេចក្តីសុំរបស់ភាគមួយក្នុងចំនួនបី(១៣) យ៉ាងតិចនៃចំនួនអ្នកតំណាងរាស្ត្រទាំងឡាយ ។

របៀបវារៈនៃសម័យប្រជុំវិសាមញ្ញនេះ ត្រូវឡាយផលមហាផន
ព្រមជាមួយនឹងវិជ្ជាណាត់ប្រជុំ ។

មាត្រា ៦០- រដ្ឋសភាប្រជុំក្នុងរាជធានីនៃព្រះរាជអាណាចក្រ ក្នុង
មន្ទីរមួយដែលបានរៀបចំប្រចាំការ រៀបរយនៃតំណែងបញ្ជាក់ជាពិសេស
ក្នុងសំបុត្រហៅប្រជុំ ដោយមានហេតុផ្សេងៗ ។

មាត្រា ៦១- រៀបរយនៃតំណែងករណីដែលមាត្រាទាំងឡាយមុននេះ
បានបញ្ជាក់ទុក ការប្រជុំនៃរដ្ឋសភា ក្រៅពីកន្លែងដែលមានកំណត់នឹង
ក្រៅពីវេលាត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ទុកជាខុសនឹងច្បាប់ហើយអសារសូន្យ
ទៅឯង ។

មាត្រា ៦២- ក្នុងពេលបើកសម័យប្រជុំម្តងៗព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់
មានព្រះរាជសារកាន់រដ្ឋសភាដោយព្រះអង្គឯង ឬដោយអ្នកតំណាង
ព្រះអង្គ ។

មាត្រា ៦៣- រដ្ឋសភាតាំងបទបញ្ជាមួយសម្រាប់ប្រើការ ។

មាត្រា ៦៤- មានតែរដ្ឋសភាប៉ុណ្ណោះទេ ដែលមានសិទ្ធិបញ្ជូញ
មតិកំណត់ច្បាប់ ។ សិទ្ធិនេះរដ្ឋសភាមិនអាចប្រគល់ឲ្យទៅនរណាបាន
ឡើយ ។

មាត្រា ៦៥ - ការលុបលាងពោស ត្រូវឲ្យមានច្បាប់មួយសំរេច
ទើបបាន ។

មាត្រា ៦៦ - ថវិការបស់ជាតិ ត្រូវរដ្ឋសភាអនុម័តទើបប្រើបាន ហើយឯកភ័យចំណូលចំណាយ ក៏ត្រូវឲ្យរដ្ឋសភាយល់ព្រមផង ។ កិច្ច ចរិការក្រៅរបស់ជាតិ ក៏ត្រូវទទួលអនុម័តអំពីរដ្ឋសភាដែរ ។

ប៉ុន្តែការរៀនអំពីកំណត់ចំនួនប្រាក់ចំណាយសំរាប់បៀវត្សរដ្ឋបាល ការ ជាតិការវិនិយោគជាតិ ។ មួយទៀតរដ្ឋសភាគ្មានសិទ្ធិផ្តល់ដក ចំនួនប្រាក់កំណត់ទុកក្នុងថវិការបស់ជាតិ ដែលសំរាប់បញ្ចូលជាអំណោយ ទៅក្នុងថវិកាភាវូបនីយកម្ម ។

មាត្រា ៦៧ - ការពិភាក្សានៃរដ្ឋសភានឹងយកជា ការបាន លុះត្រា វតមានភាគពីរក្នុងបី (២/៣) នៃចំនួនសមាជិកមកប្រជុំ ។

មាត្រា ៦៨ - ការពិភាក្សានៃរដ្ឋសភាជា ការបើកចំហដល់មហាជន ប៉ុន្តែបើមានសេចក្តីសុំអំពីរដ្ឋាភិបាលក្តី អំពីប្រធានរដ្ឋសភាក្តី អំពី សមាជិកយ៉ាងតិចប្រាំនាក់ក្តី រដ្ឋសភាអាចបញ្ចេញមតិឲ្យប្រជុំជាសម្ងាត់ បាន ។

ក្នុងពាក្យរាយការណ៍នៃការពិភាក្សាក្នុងគោលប្រជុំចំហ ត្រូវចុះក្នុង រាជកិច្ច ។

មាត្រា ៦៩ - ក្នុងរយៈពេលដប់ប្រាំបីខែ បើរដ្ឋាភិបាលរលឹតំរើង ផ្តល់មានលក្ខខណ្ឌដែលបានកំណត់ទុកក្នុងមាត្រា ៨២ និង ៨៥ ទាំង ក្រោយនេះ គណៈរដ្ឋមន្ត្រីអាចប្រជុំសំរេចឲ្យរលាយរដ្ឋសភាបាន ក្រោយ

ដែលបានទទួលសេចក្តីយល់អំពីប្រធានរដ្ឋសភា ។ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍
ក៏ទ្រង់ប្រកាសវិលាយរដ្ឋសភា តាមសេចក្តីសំរេចនោះ ។

បទបញ្ញត្តិដែលមានក្នុងវគ្គក្នុងលើនេះ, នឹងយកមកប្រើបាន លុះ
ត្រូវគេរយៈវេលាដប់ប្រាំបីខែដំបូងនៃឆ្នាំកាលបានកន្លងផុតទៅហើយ ។

ចំពោះ ៦

អំពីក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ

មាត្រា ៧០ - ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ មានសមាជិកដែល
ត្រូវចាត់តាំងខ្លះ នឹងសមាជិកដែលត្រូវជ្រើសតាំងដោយបោះឆ្នោត
អសារកលខ្លះ ។ សមាជិកទាំងនោះត្រូវមានអាយុ ២០ ឆ្នាំយ៉ាងតិច ។

ជនមួយនាក់នឹងធ្វើជាប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រផង ហើយធ្វើ
ជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រផង ពុំបាន ។

មាត្រា ៧១ - សមាជិកដែលត្រូវចាត់តាំង មានចំនួនពីររូប ។
ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ចាត់តាំង ក្នុងបណ្តាព្រះរាជវាំងទុរិយ្យ ។

មាត្រា ៧២ - សមាជិកពីររូបត្រូវរដ្ឋសភាជ្រើសតាំង តាមភាគ
ច្រើនដោយប្រៀប យកក្រៅពីអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ។

មាត្រា ៧៣ - សមាជិកប្រាំបីរូប រួមនិមួយ ។ ជាអ្នកតំណាង
ភូមិភាគមួយ ឬក្រុងភ្នំពេញ ត្រូវជ្រើសតាំងដោយបោះឆ្នោតអសារកល

មិនចំពោះ, ទីប្រឹក្សាខែត្រជាអ្នកជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងភូមិភាគ ហើយ
មេសង្កាត់នឹងទីប្រឹក្សាក្រុង ជាអ្នកជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងក្រុងក្នុងពេញ ។
ភូមិភាគទាំងប្រាំពីរ ដែលត្រូវជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងមួយរូប
សំរាប់ភូមិភាគមួយ នោះមានដូចតទៅនេះ ៖

- ភូមិភាគទី ១ - ខែត្របាក់ដំបងនឹងសៀមរាប
- ២ - ខែត្រពោធិ៍សាត់នឹងកំពង់ឆ្នាំង
- ៣ - ខែត្រកំពង់ធំនឹងកំពង់ចាម
- ៤ - ខែត្រក្រចេះនឹងស្ទឹងត្រែង
- ៥ - ខែត្រព្រៃវែងនឹងស្វាយរៀង
- ៦ - ខែត្រកណ្តាលនឹងកំពង់ស្ពឺ
- ៧ - ខែត្រតាកែវនឹងកំពត

មាត្រា ៧៤ - សមាជិកប្រាំបីរូប ជាអ្នកតំណាងវិជ្ជាជីវៈផ្សេងៗត្រូវ
គេជ្រើសតាំង ដោយបោះឆ្នោតចំពោះនឹងតាមសំបុត្រ ។

ឯសមាជិកបួនរូបជាអ្នកតំណាងអ្នករាជការក៏ដូច្នោះដែរ ។

មាត្រា ៧៥ - ការរៀបចំនៃក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ បែប
នៃនីតិវិធីខណ្ឌនៃការចាត់តាំង និងការជ្រើសតាំងសមាជិកក្រុមនេះ
នឹងមានតំណក់ទុកក្នុងច្បាប់ពិសេសមួយ ។

មាត្រា ៧៦- អាណត្តិនៃទីប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ មានកំណត់
បួននាក់ ។

ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រត្រូវហៅប្រជុំ ហើយត្រូវប្រជុំក្នុង
ពេលជាមួយគ្នានឹងរដ្ឋសភា ។

មាត្រា ៧៧-មាត្រា ៤៩ (វគ្គទី ២) - ៥១ - ៥២ - ៥៤ - ៥៥ - ៥៦
៥៧, - ៦៣ និង ៦៤ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ ត្រូវយកមកប្រើសំរាប់ក្រុម
ប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រផង ។

មាត្រា ៧៨- ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រពិនិត្យហើយឱ្យ
យោបល់អំពីសេចក្តីព្រាងនិងសេចក្តីស្នើច្បាប់ ដែលរដ្ឋសភាបាន
បញ្ជូនមកតិយល់ព្រមមួយលើកដំបូងរួចហើយ ត្រូវទាំងអស់បញ្ជូនទាំង
គ្នាដែលរដ្ឋសភាបានដាក់ឱ្យពិនិត្យ ។

អំពីសេចក្តីព្រាង និងសេចក្តីស្នើច្បាប់ ហើយនឹងនាំច្បាប់ថវិកា
ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រត្រូវឱ្យយោបល់កំណត់មួយទៅយ៉ាងយូរ ។
បើជាការប្រញាប់ កំណត់វេលានោះ ត្រូវបន្ថយបកនៅត្រឹមត្រូវប៉ុណ្ណោះ ។

បើក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រផ្តល់យោបល់យល់ព្រម ឬ
គុំបានឱ្យយោបល់សោះ ក្នុងវេលាដែលមានកំណត់ទុកហើយនោះទេ
ច្បាប់ដែលរដ្ឋសភាបានបញ្ជូនមកតិយល់ព្រមហើយនោះ ត្រូវប្រកាស

ឲ្យប្រើក្នុងកំណត់ដប់ថ្ងៃ ។ បើជាការប្រញាប់ កំណត់វេលាខាងក្រៅ
បន្ថយមកនៅត្រឹមតែពីរថ្ងៃ ។

បើក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ សូមឲ្យកែសម្រួលសេចក្តីព្រាង
ឬសេចក្តីស្នើច្បាប់ ខាងរដ្ឋសភាត្រូវយកមកពិចារណាភ្លាមជាលើកទី២ ។

បើក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្របដិសេធសេចក្តីព្រាង ឬសេចក្តី
ស្នើច្បាប់ខាង រដ្ឋសភាមិនអាចយកមកពិចារណា ជាលើកទី ២ មុន
កំណត់ពេលមួយខែទេ ។

ការពិនិត្យសេចក្តីព្រាង ឬសេចក្តីស្នើច្បាប់ជាលើកទីពីរខែ រដ្ឋ-
សភាត្រូវចេញឡាមតិ ដោយវិធីបោះឆ្នោតចំហ យកភាគភាគច្រើន
ដោយដាច់ខាត នៃសមាជិករដ្ឋសភា ។ សេចក្តីព្រាង ឬសេចក្តីស្នើ
ច្បាប់ណា ដែលបានធ្វើសម្រេចដូចខាងលើនេះហើយ ត្រូវប្រកាស
ឲ្យប្រើក្នុងកំណត់ដប់ថ្ងៃ ។

បំព្រួញ ៧

អំពីរដ្ឋមន្ត្រី

មាត្រា ៥៩- គណៈរដ្ឋមន្ត្រីជារដ្ឋាភិបាលនៃព្រះមហាក្សត្រីយ័ ។
គណៈរដ្ឋមន្ត្រី មានសមាជិកយ៉ាងច្រើនត្រឹមដប់ពីររូប រាប់បញ្ចូលទាំង
រដ្ឋលេខាធិការផង ។

ដទៃទៀតអាចទទួលបានតំណែងជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រឬទីប្រឹក្សាព្រះ
រាជអាណាចក្រផង ហើយជារដ្ឋមន្ត្រីផងបាន ។ នឹងយកសមាជិកនៃ
រដ្ឋសភានឹងក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ ឬជនដែលត្រូវមែនជាសមា-
ជិកនៃសភាភ្នំពេញនេះ មកធ្វើជារដ្ឋមន្ត្រី ក៏បាន ។

មាត្រា ៩០ - ក្នុងរាល់ដំបូងនៃទឹកកាលឆ្នាំមួយៗ ឬកាលគណៈរដ្ឋ-
មន្ត្រីណាមួយ ព្រះមហាក្សត្រៀមទ្រង់ប្រើក្រសួងប្រធានរដ្ឋសភា នឹង
ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ ហើយនឹងមេគណៈកម្មាធិការទូទៅ
រួចទ្រង់ចាត់ដំឡើងនាក់ជាមួយករដ្ឋមន្ត្រីឱ្យជ្រើសរើសរដ្ឋមន្ត្រីឯទៀត ។

រដ្ឋមន្ត្រីទាំងឡាយនឹងទទួលបានតំណែង ហើយនឹងចូលកាន់មុខ
ក្រសួងបាន លុះត្រាតែរដ្ឋសភាបានបញ្ជាក់មតិទុកចិត្តជាមុន ដោយ
វិនិច្ឆ័យច្បាស់លាស់ ហើយយកតាមភាគច្រើនដោយដាច់ខាត ។

មាត្រា ៩១ - រដ្ឋមន្ត្រីទាំងឡាយទទួលខុសត្រូវរួមគ្នាចំពោះរដ្ឋសភា
អំពីនយោបាយទូទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ហើយរដ្ឋមន្ត្រីមួយរូបៗ ទទួលខុស
ត្រូវរៀនខ្លួនចំពោះនាយករដ្ឋមន្ត្រី អំពីការដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្ត ។

មាត្រា ៩២ - រដ្ឋមន្ត្រីទាំងឡាយមិនអាចនាងសេចក្តីឆ្កែប ដោយ
លាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬដោយវាចាអំពីនរណាក៏ដោយ ដើម្បីដោះសា-
ច្យរួចខ្លួន ពីការទទួលខុសត្រូវលើខ្លួនបានឡើយ ។

មាត្រា ៤៣ - ធ្វើមានអ្នកនាំណាងពង្រីកមួយនាក់ ឬច្រើននាក់ តាំង
សំនួរដោយរាចារ្យ តាំងសំនួរដោយលោកលក្ខណ៍អក្សរក្តី តាំង
សំនួរផេញដេលក្តី ដើម្បីសុំឲ្យរដ្ឋមន្ត្រីឆ្លើយ ដោះសាអំពីការប្រព្រឹត្ត
ក្នុងមុខក្រសួងរបស់ខ្លួន នោះរដ្ឋមន្ត្រីត្រូវរាយការណ៍តាមសេចក្តីសុំជូន
រដ្ឋសភា ។

មាត្រា ៤៤ - លុះតែបានពិភាក្សាព្រមព្រៀងគ្នាជាមុន ស្រេចចោយ
ទើបណោះរដ្ឋមន្ត្រីអាចសុំឲ្យរដ្ឋសភាបញ្ជាក់ មតិអំពី សេចក្តីទុកចិត្តក្នុង
គណៈរដ្ឋមន្ត្រីបាន ។

ការសុំឲ្យរដ្ឋសភាបញ្ជាក់មតិដូចខាងលើនេះ ជាការរបស់នាយក
រដ្ឋមន្ត្រីតែម្នាក់ឯង ។

ពាលបើនាយករដ្ឋមន្ត្រីសុំឲ្យរដ្ឋសភាបញ្ជាក់មតិអំពីសេចក្តីទុកចិត្ត
នោះត្រូវបង្កើនវិសាលភាពនៃចម្ងាយថ្ងៃគត់ គិតតាំងពីពេលសុំនោះមក ទើប
រដ្ឋសភាបញ្ជាក់មតិអំពីរឿងនេះបាន ។ ការបញ្ជាក់នេះត្រូវធ្វើដោយ
វិធីបោះឆ្នោតចំហ ។

រដ្ឋសភានឹងបញ្ជាក់មតិ ថាមិនទុកចិត្តក្នុងគណៈរដ្ឋមន្ត្រីបាន
លុះតែមានភាគច្រើនដោយផ្ទាល់ខ្លួននៃចំនួនសមាជិក រដ្ឋសភា យល់ព្រម
ផង ។

សេចក្តីមិនព្រមទុកចិត្តនេះ នាំឲ្យរដ្ឋមន្ត្រីលាលយចំពោះគណៈ ។

មាត្រា ៤៥- កាលបើរដ្ឋសភាបញ្ជូនមតិគាំទ្រព្រឹត្តិបន្ទានសគណៈរដ្ឋ
មន្ត្រី នោះរដ្ឋមន្ត្រីត្រូវលាឈប់ទាំងស្រុង ។

កាលបើមានអ្នកតំណាងរាស្ត្រ សុំឱ្យរដ្ឋសភាបញ្ជូនមតិគាំទ្រ
បន្ទានសគណៈរដ្ឋមន្ត្រី នោះរដ្ឋសភាត្រូវបង្កើនវេលាមួយថ្ងៃគត់ គិតគាំទ្រ
ពីថ្ងៃជូនសេចក្តីសុំគាំទ្រព្រឹត្តិ ទើបបញ្ជូនមតិគាំទ្រនេះបាន ។ ការ
បញ្ជូនមតិនេះ ត្រូវធ្វើឲ្យដោយវិធីបោះឆ្នោតចំហ ។

ការគាំទ្រព្រឹត្តិបន្ទានសគណៈរដ្ឋមន្ត្រីនឹងយកជាសំខាន់ លុះតែមាន
ភាគច្រើនដោយដាច់ខាតនៃសមាជិករដ្ឋសភាយល់ព្រមផង ។

មាត្រា ៤៦- គណៈរដ្ឋមន្ត្រីត្រូវប្រជុំរាល់សប្តាហ៍ ផ្តន្ទកាលជាពេល
ប្រជុំដំបូងដោយមានព្រះមហាក្សត្រិយ៍ឬនាយករដ្ឋមន្ត្រីជាប្រធាន ផ្តន្ទកាល
ជាពេលប្រជុំតូច ។

មាត្រា ៤៧- រដ្ឋមន្ត្រីទាំងឡាយ អាចចូលនិយាយការក្នុងទីប្រជុំ
នៃសភាទាំងពីរនឹងក្នុងទីប្រជុំគណៈ ឬការទាំងឡាយនៃសភា ទាំងនោះ
បាន ។ បើរដ្ឋមន្ត្រីទាំងនោះសុំនិយាយការ ត្រូវតែបើកឧទាសឱ្យ
និយាយ ។

ក្នុងការពិភាក្សានៃសភាណាមួយ រដ្ឋមន្ត្រីអាចចាត់តាំងអ្នកស្នង
រាជការ ឱ្យជួយនិយាយការផងបាន ។

មាត្រា ៧៩- នាយករដ្ឋមន្ត្រី អាចកែលម្អ ណែនាំរបស់ខ្លួនឱ្យទៅ
រដ្ឋមន្ត្រីណាមួយបាន

មាត្រា ៨០- បើគំរែណែនាំនាយករដ្ឋមន្ត្រីទំនេរ ត្រូវតែគង់តាំងគណៈ
រដ្ឋមន្ត្រីមួយជាថ្មី តាមលក្ខខណ្ឌដែលមានក្រាហ្វិកក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ
បើការទំនេរនេះជាដាច់ខាត, ឬត្រូវបានតាំងនាយករដ្ឋមន្ត្រីជាបណ្តោះ
អាសន្ន បើការទំនេរនេះជាមួយកាលមួយគ្រាទេ ។

មាត្រា ៨១- បើមានការរំលាយរដ្ឋសភា នោះនាយករដ្ឋមន្ត្រីនឹងរដ្ឋ-
មន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃត្រូវឈប់ធ្វើការសិន រដ្ឋមន្ត្រីឯទៀតគង់នៅក្នុង
គំរែណែនាំតាំងអស់គ្នា ដើម្បីសម្រេចកិច្ចការសាមញ្ញ ។

ក្នុងឧទាហរណ៍នោះ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ប្រទានការទៅលើប្រធាន
រដ្ឋសភាឱ្យកាន់គំរែណែនាំនាយករដ្ឋមន្ត្រីជាបណ្តោះអាសន្ន ។ ប្រធាន-
រដ្ឋសភាចាត់តាំងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃជាថ្មី ដោយសេចក្តីយល់ព្រម
នៃក្រុមអភិបាលរដ្ឋសភា ។

មាត្រា ៨២- រដ្ឋមន្ត្រីដែលត្រូវមិនជាសមាជិកនៃរដ្ឋសភាចុះក្រុម
ប្រឹក្សាព្រះរាជ អាណាចក្រទេ ត្រូវទទួលបានប្រយោជន៍ដែលមានក្រា
ហ្វិកក្នុងមាត្រា ៥៤ និង ៥៥ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ ។

មាត្រា ៨៣- រដ្ឋមន្ត្រីត្រូវទទួលទណ្ឌកម្មអំពីបទគ្រឿងនឹងបទមជ្ឈិម
ដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងវេលាធ្វើការមុខក្រសួងរបស់ខ្លួន ។

ក្នុងករណីនេះ នឹងករណីធ្វើខុសជាខ្លះខ្លះក្នុងវិសាលភាពធ្វើការមុខក្រសួង
របស់ខ្លួន រដ្ឋសភាអាចសម្រេចប្តឹងផ្តល់សាលាកុលាការជំនុំជំនះ ។

រដ្ឋសភាសម្រេចក្នុងរឿងនេះដោយវិធីបោះឆ្នោតសម្ងាត់យកតាម
ភាគច្រើនដោយដាច់ខាតនៃសមាជិករបស់ខ្លួន លើកលែងសមាជិកណា
ដែលត្រូវចាត់ទៅឲ្យចោទប្រកាន់ ស៊ើបសួរ ឬជំនុំជំនះកាត់សេចក្តី ។

មាត្រា ៩៣- សាលាកុលាការជំនុំជំនះមានសមាជិកប្រាំរួច ក្នុងចំនួន
នេះមានចៅក្រមជំនុំជំនះពីររួចសមាជិកមួយរួចដែលរដ្ឋសភាជ្រើសតាំង
និងសមាជិកពីររួច ដែលក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រជ្រើសតាំង ។

ការជ្រើសតាំងនោះ ត្រូវធ្វើក្នុងពេលដំបូងនៃនីតិកាលនីមួយៗ
ហើយសំរាប់រយៈពេលនីតិកាលនេះ ។

មាត្រា ៩៤ - វិធីចាត់តាំងនឹងរយៈពេលនៃអាណត្តិរបស់ចៅក្រម
ជំនុំជំនះពីររួច ដែលជាសមាជិកនៃសាលាកុលាការជំនុំជំនះ ការរៀប
ចំសាលានេះ នឹងរៀបប្តឹងផ្តល់សាលានេះ មានបញ្ញត្តិទុកក្នុងច្បាប់
ពិសេសមួយ ។

បំព្រក ៨

អំពីអំណាចកុលាការ

មាត្រា ៩៥- ការរៀបចំវិសាលភាពអាណាចក្រក្នុងច្បាប់
ពិសេសមួយ ។

មាត្រា ៩៦- ក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់នៃតុលាការ ត្រូវប្រើក្តីតាម
បញ្ញត្តិច្បាប់ ដើម្បីឲ្យការក្រុមទាំងឡាយរក្សាវិន័យនឹងប្រតិបត្តិការជា
ឯកប្រាណ ។

ក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់នៃតុលាការ មានសមាជិកដូចតទៅនេះ

- រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ជាអធិបតី
- សមាជិកពីររូបដែលព្រះមហាក្សត្រិយ៍ជ្រើសតាំង
- សមាជិកពីររូបដែលរដ្ឋសភាជ្រើសតាំង
- សមាជិកពីររូបដែលតុលាការទាំងឡាយជ្រើសតាំង ។

ក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់នៃតុលាការសម្រេចសេចក្តីតាមមតិវិនិច្ឆ័យ
របស់សមាជិកទាំងនេះ បើមានមតិចែកជាពីរភាគស្មើគ្នា នោះ
ត្រូវយកតាមមតិវិនិច្ឆ័យ ។

ការរៀបចំក្រុមប្រឹក្សានេះ មានបញ្ញត្តិទុកក្នុងច្បាប់ពិសេសមួយ ។

ប្រជុំ ៤

បញ្ញត្តិទូទៅ

មាត្រា ៩៧- បទបញ្ញត្តិទាំងឡាយ ដែលស្តីអំពីរបៀបគ្រប់គ្រង
ដោយមានព្រះមហាក្សត្រិយ៍ជាអគ្គប្រមុខរបស់រដ្ឋនេះ ១ អំពីរបៀប គ្រប់
គ្រងដោយអាស្រ័យអ្នកតំណាងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋនេះ ១ អំពីគោលបំណង

នៃសេវាការពិនិត្យសមភាពដែលរដ្ឋមន្ត្រីមានសមត្ថកិច្ចត្រូវមាននៃ៖

មិនត្រូវសុំកែប្រែសេវាឡើយ ។

មាត្រា ៩៧ - ហាមមិនឱ្យកែប្រែរដ្ឋមន្ត្រី ដើម្បីនឹងឱ្យព្រះ
រាជសិទ្ធិទាំងឡាយ ដែលមានគ្រឹះទុកជាស្រេចហើយ ។

មាត្រា ៩៩ - អ្នកដែលមានសិទ្ធិរដ្ឋមតិកែប្រែរដ្ឋមន្ត្រី
នោះគឺព្រះមហាក្សត្រិយ៍ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ប្រធានរដ្ឋសភា និងប្រធាន
ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជណាមាចក្រ, ឯប្រធានទាំងពីរនេះ ត្រូវធ្វើដោយ
សេចក្តីអនុម័តនៃសភារបស់ខ្លួន ដែលបានបញ្ជាក់ ដោយមាន
ចំនួនសមាជិកយ៉ាងតិចភាគមួយក្នុងចំនួន (១/៤) សុំ ។

មាត្រា ១០០ - របៀបកែប្រែរដ្ឋមន្ត្រីដូចគ្នានឹងរបៀបដែលមាន
ត្រូវទុកសំរាប់បញ្ជាក់តាំងច្បាប់ធម្មតា ។ ប៉ុន្តែត្រូវមានភាគច្រើន
ដល់ចំនួន (៣/៤) នៃរដ្ឋសភាយលទ្រមធ្យម ទើបយកជាការបាន
ហើយមិនអាចប្រកាសថាជាការប្រញាប់បានទេ ។

មាត្រា ១០១ - រដ្ឋសភាមានសិទ្ធិបកស្រាយសេចក្តីចម្រើនរដ្ឋមន្ត្រី
នេះជាដាច់ខាត ។

មាត្រា ១០២ - ដើម្បីនឹងកំណត់ភាគច្រើនដោយដាច់ខាតក្នុងចំនួន
សមាជិកនៃសភានីមួយៗ ត្រូវតែចំនួនសមាជិកនៃសភានោះដោយ
ឥតរាប់បញ្ចូល៖

— សមាជិកណាដែលទទួលបានថ្នាក់មធ្យមឬខ្ពស់

— សមាជិកណា ដែលផ្តល់ការប្រឹក្សាដល់សមាជិកដទៃទៀត ដោយលើកលែងត្រឹមត្រូវ
ដោយត្រូវបានបញ្ជាក់ពី ឬដោយមិនបានទទួលការសម្រេចជាសមាជិកពេញទឹក

— សមាជិកណា ដែលទទួលបានការណែនាំពីគណៈកម្មាធិការប្រតិបត្តិការ
នៅប្រតិបត្តិការឯកជន ។

មាត្រា ១០៣ — បទបញ្ញត្តិទាំងឡាយ ដែលត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ មិន
ផ្ទុយសេចក្តីគោរពដល់រដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះត្រូវដាក់លក់ទុកប្រតិបត្តិការទៅ ។

ថ្ងៃទី ១០

អនុបញ្ញត្តិ

មាត្រា ១០៤ — រហូតដល់វេលាដែលគណៈកម្មាធិការទាំងឡាយ ដូចមាន
បញ្ជាក់ទុកក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ អាចប្រតិបត្តិការបានត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់
បទបញ្ញត្តិទាំងឡាយដែលកំណត់មុខក្រសួងនៃគណៈកម្មាធិការទាំងនោះ ក៏យក
មកប្រើប្រាស់បានដែរ ហេតុនេះរៀបចំសេចក្តីដែលស្របច្បាប់ត្រូវប្រើ
តទៅទៀត ដោយអនុលោមតាមត្រូវការទៅតាមមាត្រាណាដែលរដ្ឋធម្ម-
នុញ្ញដែលយកមកប្រើបាន តាំងពីឡើយនេះទៅ ហើយដែលត្រូវប្រើ
បញ្ជាក់របៀបចរាចរនោះ ។

មាត្រា ១០៥ - ដោយអនុលោមតាមវិធានទូទៅ ដែលមានកំណត់ទុក
ក្នុងមាត្រាមុននេះ ហើយក្នុងរយៈពេលដូចមានខាងលើ ដោយចំពោះ៖

បើរាជសម្បត្តិទំនេរ ចាប់តាំងពីថ្ងៃដែលទំនេរនោះទៅទល់នឹងថ្ងៃ
ចាត់តាំងព្រះមហាក្សត្រិយ៍អង្គប្រឹក្សាព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា អំណាចនៃប្រមុខ
របស់រដ្ឋត្រូវប្រគល់ទៅនាយករដ្ឋមន្ត្រី ;

សិទ្ធិបកស្រាយបទបញ្ញត្តិរដ្ឋធម្មនុញ្ញជាភារៈ នៃព្រះមហាក្សត្រិយ៍
ក្នុងពេលប្រជុំគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ;

មាត្រា ១០៦ - ព្រះហេតុថា បើនឹងយករបៀបគ្របគ្រងដោយ
អាស្រ័យសភា ចាំបាច់ជាពេញទឹកប្រើតាមបទបញ្ញត្តិរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះក្លាយ
ទៅ នឹងអាចបណ្តាលឱ្យកើតការទើសទាស់មិនស្រួលឡើយ ព្រះមហា
ក្សត្រិយ៍ ទ្រង់នូវព្រះរាជអំណាចបង្អត់ពុំទ្រង់ប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ណា ក៏
ដោយ ដែលរដ្ឋសភាបានបញ្ចេញមតិគាំទ្រឡើយ នឹងទ្រង់ព្រះរាជ
អំណាចកែប្រែបទបញ្ញត្តិនៃច្បាប់នោះបាន ដោយសេចក្តីសុំនៃគណៈ
រដ្ឋមន្ត្រី ។ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់នូវព្រះរាជអំណាចនេះ ចាប់តាំង
ពីពេល ដែលរដ្ឋសភានឹងក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រអាចប្រតិបត្តិមុខ
ក្រសួងរបស់ខ្លួនបាន រហូតដល់ថ្ងៃដែលនឹងមានកំណត់ទុកក្នុងច្បាប់
ពិសេសមួយ ដែលគណៈរដ្ឋមន្ត្រីសុំឱ្យតាំង ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍នឹងទ្រង់ប្រើព្រះរាជអំណាចដូច្នោះបាន លុះត្រា
តែទ្រង់បានដាក់ឱ្យសភាពាំងពីរ ពិចារណាច្បាប់នោះជាថ្មីទៀត ដូច
មានបញ្ញត្តិទុកក្នុងមាត្រា ៣៦ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ

រយៈ វេលាប្រើបទបញ្ញត្តិដែលមានត្រូវទុកក្នុងវគ្គពាំងពីរមុននេះត្រូវ
កំណត់យ៉ាងតិចប្រាំមួយខែ តែមិនឱ្យយូរហួសពីអវសានវេលាធម្មតា
នៃនីតិកាលដំបូងនោះទេ ។

មាត្រា ១០៧- ក្នុងរយៈវេលាដូចបានកោលក្នុងមាត្រាខាងលើនេះ
ឥស្សរជនណា ដែលព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់បានតម្រូវឱ្យតាំងគណៈរដ្ឋ-
មន្ត្រីថ្មី នឹងធ្វើបញ្ជីរយៈឈ្មោះសមាជិកនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រីនោះយកជា
ស្រេចដើម្បីនឹងនាំខ្លួនទៅបញ្ជាក់ព្រះរដ្ឋសភាបាន លុះតែព្រះមហាក្សត្រិយ៍
សព្វព្រះរាជហ្វ្លែយនឹងនាមដែលមានក្នុងបញ្ជីនោះជាមុនសិន ។

ធ្វើក្នុងព្រះបរមរាជវាំងព្រះបរមរាជវាំង ភ្នំពេញ នៅថ្ងៃអង្គារ ២ រោច ខែពិសាខ ឆ្នាំពុទ្ធស័ក
ព្រះពុទ្ធសករាជ ២៤៩០ ត្រូវនឹងថ្ងៃ ៦ ខែឧសភា (ម៉េ) គ្រិស្តសករាជ ១៩៤៧ ។

ព្រះបរមរាជហត្ថលេខា ៖

ន-សីហនុ

ទទួលព្រះរាជទង្គារ
រុះបំបាត់ស្នូលស្នូរសីហនុទន្សំកងលើក្បួង
ប្រធានរដ្ឋសភា
ហត្ថលេខា ៖ អៀវ-កើស

សេចក្តីអធិប្បាយពាក្យខ្លះក៏ដទៃដូចមនោ
ព្យាបាល ១១

ស្រីស ចន្ទីអធិប្បាយសាក្យ

លោកអៀវ-កេសប្រធានរដ្ឋសភាបណ្តោះអាសន្ន បានរៀបរៀង
ដោយបានប្រឹក្សាព្រមព្រៀងនឹងគណៈកម្មការវប្បធម៌ ។

ករណី - ការដែលកើតឡើង ហេតុដែលបណ្តាលឡើង រឿង
ដែលមានទៀង (cas) ។

ករណីយកិច្ច អ្វីដែលយើងត្រូវធ្វើ, ដូចជាសេចក្តីគោរពជា
ករណីយកិច្ចនៃបុគ្គលពោះបិតាមាតា ប្រែសេចក្តីថា បុគ្គលនៃគោរព
បិតាមាតា ។ ការបង់ពន្ធដូនរាជការជាករណីយកិច្ចនៃពលរដ្ឋទាំងឡាយ
(devoir) ។

ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ.- ទីប្រជុំរដ្ឋសភាមួយ ទំនង
ប្រហែលគ្នានឹងរដ្ឋសភាដែរ តែរដ្ឋសភាកាន់អាណាចនីតិបញ្ញត្តិ ឯសភា
នេះមិនកាន់អាណាចនីតិបញ្ញត្តិទេ គ្រាន់តែពិនិត្យច្បាប់ដែលរដ្ឋសភាបាន
ចេញញ័រតំណាងហើយ នឹងបញ្ជាដែលរដ្ឋសភាបញ្ជូនមកឲ្យពិនិត្យ ។

ក្រុមឥស្សរិយយស - ក្រុមបុព្វក្នុងនៃដែលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ។
ក្រុមទាំងនេះគេបង្កើតឡើងដើម្បីដំណើរការដល់ជនដែលបានប្រព្រឹត្តល្អ
បានធ្វើប្រយោជន៍ដល់រាជការ ដល់ជាតិ ។ នៅប្រទេសខ្មែរមាន
ក្រុមឥស្សរិយយសកម្ពុជា (Ordre Royal du Cambodge) ក្រុម

វស្សវិយសយរណ៍ខាងក្រៅគ្រាធិការសុវត្ថា (Ordre du Mérite
 Agricole), ក្រុមវស្សវិយយសមនិសាគណ្ណ (Ordre du Mérite Histo-
 rique, Littéraire et Scientifique) ក្រុមវស្សវិយយសព្រះករុណាខ្ពង់រាជ្យ
 (Ordre du Règne) ក្រុមវស្សវិយយសស្ត្រីវឌ្ឍនា (Ordre du Mérite
 Féminin) ក្រុមវស្សវិយយសកីឡាប្លូ (Ordre du Mérite Sportif) ។
 ក្នុងក្រុមវស្សវិយយសនិមួយ ៗ មានថ្នាក់ផ្សេង ៗ ដូចជា អស្សប្លូ
 (chevalier) សេនា (officier) ធិបតី (commandeur) វរសេនា (Grand
 officier) មហាសិរីវឌ្ឍ (grand croix) ព័ន្ធអស្សថ្នាក់ ៗ ក្រុមវស្សវិយយស
 ខ្លះមាន ២ ឬ ៣ ថ្នាក់ ។ មនុស្សក្នុងថ្នាក់និមួយ ៗ នៃក្រុមវស្សវិយ-
 យសមានគ្រឿងវស្សវិយាករណ៍ពាក់ជាសំគាល់ ។ គ្រឿង វស្សវិយាករណ៍
 ហៅថា តាមពាក្យសាមញ្ញថា “ មេដាយ ” ។

គណៈរដ្ឋមន្ត្រី - ក្រុមរដ្ឋមន្ត្រីព័ន្ធអស្ស រួមបញ្ចូលព័ន្ធអស្ស
 លេខាធិការផង ។

ឆ័ត្រៈ - សេចក្តីប្រាថ្នា ចំណង់យ៉ាងមុតមាំ (volonté) ។

ញត្តិ (motion) - ពាក្យដែលស្របប្រកាសក្នុងច្របូក ។
 សេចក្តីណា ព័ន្ធអស្សសមាជិកថែវក្នុងច្របូក ។

ហ៊ានត្តិសក្តិ (ម. “ ថ ” ពន្លឺ ថ្នាក់ + ស. ម. “ ក្ត ”)
 ។ ព្រោះ រយៈ សំដាប់ ស. “ សក្ត ”) បណ្តា សក្តិធិតូចតាមមុខងារ

ប៊ីវីកា - ប្រែតាមសព្ទថា ចង ក្នុងន័យពាក្យបារាំងប៊ុតសេ (budget) ការគ្រោងប្រាក់ចំណូលចំណាយ ។

ទារុណកម្ម.- អំពើកាច, អំពើពាក្រក ។ ក្នុងទីនេះទូទៅសំ ការដាក់កំដៅត្រីវិគន ។

នាយករដ្ឋមន្ត្រី.- រដ្ឋមន្ត្រីដែលធំជាងរដ្ឋមន្ត្រីដទៃទៀត ដែល ជា នាយករដ្ឋមន្ត្រីទៀត ។ គ្រងន័យពាក្យ "អគ្គមហាសេនា" ដែល ប្រើក្នុងសម័យមុន ។

នីតិកាល.- រយៈពេលនៃរដ្ឋសភាភាគចំនាត់ចំណេញប្រជុំដំបូង រហូតដល់ពេលដែលត្រូវរំលាយ ដើម្បីឲ្យប្រជុំស្រុះស្រួលតាំងជាថ្មី ។ តាមធម្មតា នីតិកាលនៃរដ្ឋសភាខ្មែរមានកំណត់ ៤ ឆ្នាំ ។

នីតិវិធី.- ការនៃជំនុំដែលមានភាពពេញការតាមច្បាប់ ហើយ, ភាពដែលជំនុំអាចប្រើសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដោយពេញចរិយ្យណ៍ គឺ ភា- យ ២០ ឆ្នាំសំរាប់ជំនុំជាតិខ្មែរ ។

បញ្ជា.- បង្គាប់, តែអ្នកបញ្ជា ប្រើនៅក្នុងឋានៈខ្ពស់ជាងអ្នក បង្គាប់ ។

ប្រេកូជីន.- អ្នកឈរឈ្មោះឲ្យគេជ្រើសតាំងខ្លួន ។ អ្នកឈរ ឈ្មោះឲ្យស្រុះបោះឆ្នោត (candidat) ។

ប្រជុំសាមញ្ញ - - ប្រជុំធម្មតា ។ រដ្ឋសភាមានសម័យប្រជុំ
សាមញ្ញ ២ ក្នុងមួយឆ្នាំ ។ សម័យប្រជុំសាមញ្ញនីមួយៗ មានកំណត់
វេលាយ៉ាងតិច ៣ ខែ ។ ដល់ផុតសម័យប្រជុំសាមញ្ញនីមួយៗ អ្នកតំណាង
រាស្ត្រឈប់សំរាកទៅទីលំនៅរៀងខ្លួន ។ ពេលឈប់សម្រាកនេះ ហៅ
ថា វិស្សមកាល (vacances) ។ បើក្នុងវិស្សមកាលនេះមានសារចំឡែក ត្រូវ
ហៅរដ្ឋសភាមកប្រជុំជាសម័យប្រជុំខុសធម្មតា សម័យប្រជុំនេះហៅ
ថាសម័យ ប្រជុំវិសាមញ្ញ ។

ប្រធាន . - អ្នកដែលធំជាងគេក្នុងចំប្រជុំ ។ ជួនកាលហៅ
ថាអធិបតីក៏បាន ។

ប្រមុខ - ក្នុងទីនេះ ប្រើជាខាមខាម មេលើគេ អ្នកធំជាងគេ
ជាឯក ជំទី ១ ។

ពលរដ្ឋ . - សមាជិករបស់រដ្ឋ ជនដែលមានសិទ្ធិពេញ ។ ក្នុងប្រ-
ទេសខ្មែរ ជនជាតិខ្មែរ នឹងជនដែលរាប់ជាខ្មែរ ដូចជាចាប គួយ តួង...
នឹងជនដែលចូលជាតិខ្មែរ ជាពលរដ្ឋខ្មែរ ។ ឯជនជាតិក្រៅដែល
នៅក្នុងព្រះរាជអាណាចក្រដូចជាចិន យួន មិនមែនជាពលរដ្ឋខ្មែរទេ ។
ជនជាតិខ្មែរនេះគ្មានសិទ្ធិពេញដូចខ្មែរ គ្មានសិទ្ធិបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងអ្នក
តំណាងរាស្ត្រជាដើម (citoyen) ។

ពិសេស - ថ្ងៃ ដោយខ្សែក (spécial) ។

ព្រឹត្តិការណ៍.- ហេតុដែលបណ្តាលអោយខ្សែកក្នុងលោក

ហេតុដែលគួរសំគាល់បាន (evénement)

ភូមិភាគ.- ដែនដីភាគមួយ ឬចំណែកមួយនៃប្រទេស

មិនមែនជាប្រទេសទាំងមូល (région) ។

មតិ .- សេចក្តីយល់, យោបល់ ។

មហាផ្ទៃ.- មហា = ធំ: ផ្ទៃ = ទាងក្នុង, ផ្ទាំង វែង ។ ផ្ទៃ

ពោះ ផ្ទៃសំពត់ ផ្ទៃកំរង ផ្ទៃក្រោម ។ ពាក្យមហាផ្ទៃ ជាពាក្យខ្មែរ

ប្រើពីបូកណាមក ។ សៀមខ្លះទៅប្រើ ជាមហាតថ ។ យើងហៅ

ក្លាយទៅជា មហាថ រួចយើងលែងប្រើទៅ ប្រើពាក្យផ្តាច់ការជំនួស ។

រដ្ឋសភាបានបញ្ចេញមតិឲ្យយកពាក្យដើមមហាផ្ទៃមកប្រើវិញ ដាក់ក្នុង

រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។ ហេតុនេះត្រូវប្រើវិកពាក្យមហាផ្ទៃទៅ កុំឲ្យប្រើពាក្យ

មហាថ ឬផ្តាច់ការទៀត ។

រដ្ឋកាល.- រយៈពេលដែលព្រះមហាក្សត្រិយ៍បិតនៅក្នុងរាជ-

សម្បត្តិ ។

រដ្ឋបាយាទ.- បុរសដែលត្រូវទទួលរាជសម្បត្តិជាមតិ, ក្សត្រិយ៍

ដែលនឹងបំរុងបានសោយរាជ្យជាតំណាងពីព្រះមហាក្សត្រិយ៍ដែលគង់ក្នុង

រាជសម្បត្តិ ។

រដ្ឋ- ក្នុងទំនេរបានដល់ប្រទេសដែលមានតាំងជាអាជ្ញាភិបាល
សំរាប់គ្របគ្រង ។ ប្រទេសកូស៊ីនស៊ីនមុនពេលផុតសង្គ្រាមលោកលើក
គ្រោយនេះ មិនមែនជារដ្ឋទេ ព្រោះគ្មានអាជ្ញាភិបាល គឺជាផែនដី ជា
អាណានិគម (colonie) បារាំង ។

តាមន័យរដ្ឋធម្មសាស្ត្រ (au point de vue du droit consti-
tutionnel) មនុស្សទាំងឡាយដែលរួមគ្នាជាស្ថិតិមួយនៅក្រោមអំណាច
រាជការតែមួយដូចគ្នា ហើយត្រូវប្រតិបត្តិតាមច្បាប់មួយទៅទាំងឡាយតែ
មួយយ៉ាងដូចគ្នាជា ប្រជាជាតិមួយ (nation) ។

គេអាចទុកប្រជាជាតិដូចជាបុគ្គលម្នាក់ៗមានសម្បត្តិទ្រព្យ ចេះ
ដំពាក់គេ ចេះទ្រទ្រង់ពាក់ខ្លួន មានអំណាចបង្កប់បញ្ជា ។ បុគ្គល
នេះគ្មានបុគ្គលអ្នកទេ ហៅថា នីតិបុគ្គល (personne morale) គឺ
បុគ្គលនេះហើយ ដែលជារដ្ឋ (Etat) ។

រដ្ឋមន្ត្រី.- អ្នកកាន់អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ ត្រង់នឹងពាក្យសេនា-
បតីក្នុងសម័យមុន ។

រដ្ឋលេខាធិការ.- ដូចជារដ្ឋមន្ត្រីដែរ តែកាន់ការដែលមាន
សារៈសំខាន់តិចជាង (Secrétaire Etat) ។

វដ្តាភិបាល.- នាយករដ្ឋមន្ត្រី និងរដ្ឋមន្ត្រីទាំងឡាយព្រមទាំង
រដ្ឋលេខាធិការ រួមគ្នាទាំងអស់ជាវដ្តាភិបាល ។

រាជកិច្ច ប្រតិបត្តិ (Journal officiel) ប្រែថា "ការសេចក្តី
រាជការ" ។ ក្នុងនេះ ជាសៀវភៅដែលរាជការបោះពុម្ពចុះកិច្ចការ
ផ្សេងៗ ដូចជាច្បាប់ ព្រះរាជក្រឹត្យ អនុក្រឹត្យ សេចក្តីសម្រេច បទបញ្ជា
។ ល ។ ដើម្បីផ្សាយដល់មហាជន ។

រាជានុសិទ្ធិ.- បុរសដែលទទួលព្រះរាជការគ្រងរាជ្យដ្ឋសព្វ
មហាក្សត្រយ័ងជាបណ្តោះអាសន្ន (régent) ។

លក្ខណសម្បត្តិ.- គ្រងនឹងពាក្យបញ្ជាក់ (conditions) ប្រើ
ចំពោះលក្ខណៈដែលបុគ្គលត្រូវមានដើម្បីមានសិទ្ធិជ្រើសតាំង ឬដើម្បី
ឈរឈ្មោះជាបេក្ខជន ។

លក្ខណសម្បត្តិដែលបុគ្គលត្រូវមាន ដើម្បីជ្រើសតាំងអ្នកតំណាង
រាស្ត្របាននោះ គឺជាពលរដ្ឋខ្មែរកេរ្តិ៍បុរស អាយុយ៉ាងតិច ២០ ឆ្នាំ
បរិច្ចណ៍ ពុំមែនជាទាហាន ពុំមែនជាបញ្ជូន ពុំមែនជាបុរសដែលបាន
ទទួលបណ្តាញបទប្បញ្ញត្តិធម្មតា ពុំមែនជាមនុស្សរិកលចរិត ។ ល ។

ពាក្យ (conditions) ក្នុងនេះទៀតមានប្រែថាលក្ខណៈ ។

លក្ខខណ្ឌ - កំរិត កំណត់ (Condition) ។

លិខិតសញ្ញា - សំបុត្រសន្យា ។

វិជ្ជាជីវៈ (ម. វិជ្ជា + ភាជីវៈ) ភាជីវៈគឺរបរមុខការរកស៊ី (Métier)

វិជ្ជាជីវៈ (Profession) គឺភាជីវៈ ដែលត្រូវប្រើវិជ្ជា បានដល់របរដែល
ទានបំណេះផងទើបធ្វើបាន ដូចជាធ្វើពេទ្យ ធ្វើភាពារ្យជាដើម ។

វិធាន - វិធី បែប ក្បួន (règle) ។

វិន័យ - ច្បាប់ទាំងអស់ដែលមនុស្សក្នុងពួក ឬក្នុងក្រុមណាមួយ

ត្រូវធ្វើតាមដូចគ្នា (discipli ne) ។

សញ្ញាប័ណ្ណ - ការបញ្ជាក់ត្រឹមត្រូវតាមរបៀបច្បាប់នូវរបស់ដែល

បានធ្វើហើយ ឬដែលបានសន្យាហើយ (ratification) ។

សន្ធិសញ្ញា - (សំ.ម "សន្ធិ" ពាក្យ ពាក្យចប់ + ម. "សញ្ញា ")

លិខិតសញ្ញាដែលប្រទេសមួយធ្វើនឹងប្រទេសមួយទៀត ដើម្បីឱ្យមាន
ការទាក់ទងគ្នាចំពោះទាំងវិញ្ញាប័ណ្ណ ។ សន្ធិសញ្ញា (traité) ជាលិខិត
សញ្ញាដែលមានសារៈសំខាន់ជាងលិខិតសញ្ញាដទៃទៀត ។ ប្រទេសខ្មែរ
បានធ្វើសន្ធិសញ្ញាមួយនឹងប្រទេសបារាំងនៅ គ.ស. ១៨១៣ ។

លិខិតសញ្ញាដែលមានសារៈសំខាន់តិចបន្ទាប់មកហៅថា អនុសញ្ញា (convention) ។ ប្រទេសយើងបានធ្វើអនុសញ្ញា មួយនឹងប្រទេសបារាំង នៅ គ.ស. ១៨៨៤ ។

លិខិតសញ្ញាដែលមានសារៈសំខាន់តិចមកទៀត ហៅថា កិច្ចព្រមព្រៀង (accord) ។ តាំងពីផុតមហាសង្គ្រាមលើកក្រោយនេះមក ប្រទេសយើងបានធ្វើកិច្ចព្រមព្រៀងនឹងប្រទេសបារាំងទាំងអស់ ៧ កិច្ច ។

សមត្ថភាព.- ភាពទេបូគូលដែលអាចធ្វើបាន (capacité) ។
១ ខ្ញុំចេះធ្វើខ្លះៗបាន ហើយខ្ញុំមានកំឡាំងនឹងគ្រឿងប្រដាប់ល្មមនឹងធ្វើខ្លះនោះភើត គេថាខ្ញុំមានសមត្ថភាពធ្វើខ្លះនោះបាន ។ ថ្មីខ្ញុំធ្វើមិនភើត គេថាខ្ញុំគ្មានសមត្ថភាពទេ ។

សមភាព - ភាពស្មើគ្នា ។ ខេមរៈជនមានសមភាព ប្រសេចក្តីថា ខេមរៈជនមានសិទ្ធិស្មើគ្នា គ្មាននរណាមានសិទ្ធិច្រើនជាងនរណាទេ (égalité) ។

សមាគមន៍.- មើលក្នុង “សហភាព” ។

សមាជិក.- (ស.ម. “សមាជិ” ទំប្រជុំ ព្រម សមាគម-)

“អ៊ីក” បច្ច័យ) អ្នកចូលក្នុងសមាគម ក្នុងក្រុមណាមួយ ។ ក្នុងគ្រួសារមួយ ទបមាថាមានគ្នា ៧ នាក់ ជីតា ជីដូន ឪពុក ម្តាយ និងកូន ៣ នាក់ ។

មនុស្សទាំង ៧ នាក់នេះ ជាសមាជិកនៃគ្រួសារនោះ ។ ដីតាជាសមាជិក
មួយ ជីដូនជាសមាជិកមួយ ឪពុកជាសមាជិកមួយ ។ល។ អ្នកដំណាង
កសិករជាសមាជិកនៃរដ្ឋសភា ។

លម្អិតភាព.- ការវិនិច្ឆ័យជាសមាជិក ។ សមាជិក
ភាពនៃរដ្ឋសភា គឺការវិនិច្ឆ័យអ្នកតំណាងកសិករ ។ គ្រប់ចក្ខុវិស័យសមាជិកភាព
រដ្ឋសភា គឺលែងអ្នកតំណាងកសិករ ។

លម្អិតភាព.- (ស.ម. "សហ" ជាមួយ + "ករ" = ករ) - ភាព
ជាមួយគ្នា; ការរួបរួមរបស់ផ្សេងៗ ឲ្យទៅជាមួយគ្នា ។ ប្រទេស
បារាំងនៅអឺរ៉ុប ខេត្តបារាំង និងដែនដីបារាំងឯនាយសមុទ្រ នេះចែកមួយ
ដែនដីសមាគម និង រដ្ឋសមាគម ឬ សមាគមរដ្ឋ នេះជាចែកមួយទៀត
រួមគ្នាទៅជា សហព័ន្ធបារាំង (Union Française) ។

ខេត្តបារាំងឯនាយសមុទ្របានដល់ដែនដីខ្លះ ដូចជា ភាសាសេរី
អូរីង និងកុរីស្ទង់ទីន ។ ខេត្តទាំងពីរនេះរួមគ្នាហៅថាភាសាសេរី ។

- ដែនដីបារាំងឯនាយសមុទ្របានដល់កោះឡាវេរីយ៉ូញ និង ដែនដី
សេណេហាល ដែនដីប៉ូនឌីសេរី ជាដើម ។

សមាគមរដ្ឋ គឺរដ្ឋដែលនៅក្នុងសហព័ន្ធបារាំង ។ សហព័ន្ធ
បារាំង ទុកដូចក្រុមហ៊ុនមួយ ឬសមាគមមួយ ។ រដ្ឋដែលនៅក្នុង

សហភាពបារាំង ដូចជាអ្នកចូលហ៊ុនក្នុងសមាគមនោះ ទើបហៅថា
សមាគមរដ្ឋ ។ ពាក្យ“សមាគម” (associé) មកពីពាក្យ “សមាគម”
(société) ដែលអាចប្រែថា “ក្រុមហ៊ុន” នោះឯង ។

- ដែនដីសមាគម ក៏ប្រហែលគ្នានឹងសមាគមរដ្ឋដែរ តែជាស័ន្តិម
តូចជាងហើយគ្មានរដ្ឋាភិបាលគ្រប់គ្រងដូចផ្សេង ។ អ្នកស្រុកក្នុងខេត្ត
នឹងដែនដីបារាំងឯទាយសមុទ្រ មានសិទ្ធិជាពលរដ្ឋបារាំង (citoyens
français) ដូចអ្នកស្រុកក្នុងប្រទេសបារាំងដែរ ឯអ្នកស្រុកក្នុងដែនដី
សមាគម នឹងក្នុងសមាគមរដ្ឋ មិនមែនជាពលរដ្ឋបារាំងទេ ត្រាន់តែ
ជាពលរដ្ឋនៃសហភាពបារាំង (citoyens de l'Union Française)

លាវាល.- ទាំងអស់ ទាំងមូល ។ បោះឆ្នោតសាធារណៈ គឺ
បោះឆ្នោតទាំងអស់គ្នា ៖ ពលរដ្ឋគ្រប់រូបអាចបោះឆ្នោតបានទាំងអស់គ្នា
ឲ្យតែមានលក្ខណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ (universel) ។

សិទ្ធិ.- ដំណើរអាចធ្វើអ្វីមួយបាន (droit) ។ ទាហោណ៍ ៖ ខ្ញុំ
ទិញសំបុត្រមើលកុន ខ្ញុំមានសិទ្ធិចូលទៅក្នុងរោងកុន ហើយអង្គុយ
មើលក្នុងទីណាមួយបាន ។

ស្វ័យវិជ្ជា.- (ស. “ស្វយមិ” ខ្លួនឯង + “រាជ្យ” ការប្រព្រឹត្តទៅឯង)
ការគ្រប់គ្រងប្រទេសដោយខ្លួនឯង ។ រដ្ឋឯករាជ ជារដ្ឋដែលមាន
អំណាចអធិបតេយ្យពេញទំ គឺអំណាចអធិបតេយ្យទាំងក្នុងប្រទេស និង

អំណាចអធិបតេយ្យទាំងក្រៅប្រទេស ។ រដ្ឋស្វ័យរាជ មានតែអំណាច
 អធិបតេយ្យទាំងក្នុងប្រទេស ឯអំណាចអធិបតេយ្យទាំងក្រៅប្រទេស
 ត្រូវប្រគល់ទៅឲ្យរដ្ឋមួយផ្សេងទៀតដែលជាអង្គឯករាជ្យ ។ ប្រទេសក៏ជា
 ជាអង្គស្វ័យរាជ ប្រទេសចក្ខុវិស័យ ខ្មែរគ្រប់គ្រងខ្លួនឯងដោយសេរីយេឡាប់
 ដែលខ្មែរគាំទ្រឲ្យខ្លួនឯង ។ តាមន័យមួយទៀត វាកិច្ចការក្នុងប្រទេស
 ខ្មែរប្រើប្រាស់តែលើខ្មែរ ។ ឯកិច្ចការក្រៅប្រទេស គឺកិច្ចការដែលទាក់ទង
 នឹងប្រទេសក្រៅ ជាភារៈលើប្រទេស (ភាសា បារាំង-យ៖ (Autonomie) ។

អន្តរសេនាប្រមុខ.- (ម. “អន្ត” កំពូល ឬឯទាបលើ + ស. ម.
 “សេនា” តួកាយាន ទ័ព + ស. “ប្រមុខ”) ភាយបូមេហាហានដំបំផុត ។

អន្តរិក្ខិតិ.- ការវែនក្នុងដែលមានភាយមិនទាបគេញការ
 រាមកំណត់ច្បាប់ ។

អន្តរិម័តិ.- (ស. ម. “អន្ត” រាម + “មតិ” យោបល់)-
 សេចក្តីយល់ច្រមុះតាម ។ ម្រឹមតិវិយាសត្ថកំបាន យល់ច្រមុះតាម ។

អន្តរិលោម.- (ស. ម. “អន្ត” រាម បណ្តោយ + “លោម”
 រោង បណ្តោយរោម បណ្តោយតាម ។

អភ័យឯកស័ទ្ធិ សិទ្ធិដែលជនខ្លះមានចំពោះខ្លួនឯង ។ ខែ
 ឲ្យមានក៏យ មានហេសដល់ខ្លួន ដូចជាមិនឲ្យគេចោទ គេហាវ គេ
 ឃុំឃាំងជាដើម ។

អំណាច - ច័ប្បុក វិចច ទិសស ។

អសាកល - មិនមែនទាំងអស់ មិនមែនទាំងមូល បោះឆ្នោត
អសាកលគឺបោះឆ្នោតមិនទាំងអស់គ្នា ជនខ្លះមាន បទ្ខិបោះឆ្នោត ជនខ្លះ
គ្មាន ។ ដូចជាក្នុងការជ្រើសតាំងទីប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រមួយនាក់
ដែលជនអ្នកតំណាងអ្នកជំនួញស្រូវ មានតែអ្នកជំនួញស្រូវតែប៉ុណ្ណោះ
ដែលមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតបាន ។ ឯជនដែលមិនធ្វើជំនួញស្រូវ ធ្វើតែ
ជំនួញឯទៀត ឬមិនធ្វើជំនួញទេ នោះគ្មានសិទ្ធិបោះឆ្នោតជ្រើសតាំង
ទីប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រនេះទេ ។ (suffrage restraint)

អាណាចក្រ - សេចក្តីបង្គាប់ ។ ក្នុងទំនេះ គឺសិទ្ធិដែល
ប្រជារាស្ត្រប្រគល់ទៅជនណាមួយឱ្យនិយាយការជួសជុល ។ (mandat)

ឧបសគ្គ - គ្រឿងទ័សទាក់, គ្រឿងជំទាស់, គ្រឿងរារាំង
(obstacle) ។

អំណាចតុលាការ អំណាចជំរះកាត់សេចក្តី ។

អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ - (ស.ម. "នីតិ" ច្បាប់ + ម "បញ្ញត្តិ"
(សេចក្តីតាំងទុក. រៀបចំទុក) អំណាចធ្វើច្បាប់ តាំងច្បាប់ ។

អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ - អំណាចប្រើច្បាប់ដែលតាំងទុកមក
ហើយ អំណាចយកច្បាប់ទៅដាក់ឱ្យប្រតិបត្តិតាម ។

